

Bylo to někdy v sedmdesátých letech. Ležím v jednom z pokojů hotelu Bihar, pár kroků od svého rodného domu. V hotelu neteče teplá voda, dveře od záchodu se nedají zavřít, musí se držet klika. Po mouchách se neoháním, i když na mě sedají, v horku jsem vypil kvanta kořalky, na autobusovém nádraží neustále burácejí motory. Naproti je kino a mladí Cikáni se i dnes líbají stejně mlaskavě jako kdysi, před válkou. Slupky pražených dýňových jader a slunečnicových semínek už se v kině nesmějí vyplivovat na zem.

Náš dům jsem si zevrubně prohlédl. Bloumal jsem po rozpraskaném chodníku kolem nešťastných malých domků, které všechny události přežijí. Ze dvora, kam jsem kdysi často chodil, vyšel snoubenecký pár, děvčátka hrající si s panenkami zestárla, omšelé, oprýskané materiály propluly nehostinnými lety. Dívky se podobaly matkám, chlapci otcům. Tváře koukající skrz plot očekávaly událost, byly nabaženy jednotvárnými obsahy svého dívání. Pomalým krokem přišel další chodec, opíral se o hůl a u žluté zdi zůstal stát.

Byl jsem i na trhu. Všechno je tam jiné, za traktory a nákladními auty se zvedala mračna prachu, mládež se proháněla na motorkách. Nezměnilo se dryáčnictví ženského brebentění, husí a kachní štěbetání, táhlé bučení volů, čerstvý pach kobyliců, meruňky a nové brambory, na svém místě byl i kolotoč, prodavač cukrové vaty a stůl s vyloženými jarmarečnickými kudlami. Pořád byli k dostání dřevění kohoutci s klapajícími křídly. Ale lavička před domem, na které sedí jeden nebo dva dědulové bafající z dýmky, už byla vzácností. V ostrém světle všechny materiály nepokryté přiznávaly svoji bídnou drolivost.

* * *

Myslím, že jsem chtěl o něčem rozhodnout. V časně odpoledním vedru jsem ležel na propoceném lůžku v hotelovém pokoji, který měl rozměry rakve. Potloukal jsem se po hlavní ulici, po fotbalovém hřišti, nikdo mě neoslovil. Občas jsem měl pocit, že se na mě někdo dívá. Opilec v hospodě v postranní ulici, kde byl velký smrad a řev, začal zpívat písničku, ale pak mávl rukou a koukal oknem ven.

Do cesty se mi postavil starší člověk oblečený v saku, pod kterým měl nahý, snědý, potetovaný trup. Řekl, že kdysi jsem rád sedával vedle něho na kozlíku a že mi dával do ruky bič. Byl to András, náš někdejší kočí, z něhož vyzařovalo charisma tak velkolepé, že se slušelo o něm fantazírovat. András leštil linoleum v mém pokoji, bruslil na kartáčích roztírajících po podlaze vosk, nosil do patra dříví na otop a zatápěl v litinovém kotli v koupelně, abych měl, až vstanu, teplou vodu na koupání. Kůň Gyurka táhl cisternu s vodou, kterou do ní András naléval po kbelících naplňovaných pramínkem pomalu a tence tekoucím z artéské studny v parčíku před poštou a za státní vlnkou. András v té době pravděpodobně nikdy neměl to potěšení válet se ve vaně. K tomu, abych mohl vlézt do vany já, musela služka udržovat oheň v kotli a guvernantka mi musela nachystat vyžehlené prádlo. Služebnictvo se koupalo jednou týdně v pozinkované vaně v prádelně. To, že jsem já voněl toaletním mýdlem, souviselo s tím, že služby byly cítit služkovsky a sluhové sluhovsky.

Služka nepřevzala mzdu z maminciných rukou jen tak, ale popadla maminku za ruku a políbila ji. Tatínek svým zaměstnancům v obchodě, když jim v obálkách předával mzdy, ruku pouze stiskl. Nepamatuji se, že kočí nebo kuchařka by si kdy sedli v některém našem pokoji. V kuchyni ano. András tam vysedával na štokrleti a jedl lžící hustou

polévku, kterou mu kuchařka nalila do talíře smaltovanou naběračkou přímo z hrnce. Na stůl v jídelně se hrnec nikdy nedával, jen porcelánová polévková mísa, ze které se polévka nabírala stříbrnou naběračkou. Odpolední cídění stříbrných příborů trvalo dlouho.

* * *

Jestli jsem byl pobožný? Modlil jsem se, tak jsem byl pocho-pitelně pobožný. Malé dítě je hédonista, něco ho na nábo-ženství těší, zatímco něco jiného, co mu kazí radost, se mu přičí. Mě těšilo víno, které jsem jindy nedostal, ale při sede-rové večeři jsme směli namočit malíček do sklenky s vínem a olíznout jej. Křen s octem znamenal hořkost, zatímco vá-nočka máčená v medu přání všeho nejlepšího. Na tuto večeři se dostavil i můj dědeček z Velkého Varadínu, který řídil celý obřad, tatínek seděl po jeho levici. Vyslechl si moje pochyb-nosti a řekl, že Boží obrazy jsou rozličné, ale On je vždycky víc než jakýkoli obraz, protože Bůh každý obraz přesahuje.

V rodině i v synagoze každý vedl v evidenci, že jsme ko-hanité či kohenové, potomci Árona a velekněží střežících archu úmluvy. Také můj dědeček z maminciny strany byl kohen, ale tato role se dědí z otce na syna. Jenom kohanité mají právo vyjmout ze skříňky úmluvy svitky s Tórou, ob-cházet s nimi a požehnat shromáždění věřících. Vztahují se na mě zvláštní předpisy týkající se čistoty, a tak mají za-kázáno oženit se s rozvedenou ženou a vstoupit na hřbitov. Kdo se dotýká posvátného textu, nesmí obcovat s mrtvými. Já jsem si rozvedenou ženu vzal dokonce dvakrát a mám ve zvyku procházet se po hřbitově.

* * *